

Veřejné mínění o Senátu

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2006, v06-11</i>
<i>Otázka:</i>	<i>PI.24</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>6. – 13. 11. 2006</i>
<i>Počet respondentů:</i>	<i>1092</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>kvótní výběr</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>11. prosince 2006</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Jan Červenka</i>

Jedním z témat, kterému se CVVM věnovalo v rámci svého listopadového šetření, byly obecné názory občanů ČR týkající se horní komory českého parlamentu. Představy veřejnosti o poslání, funkcích i o případných negativěch souvisejících se vznikem či existencí Senátu Parlamentu ČR sleduje CVVM či jeho předchůdce IVVM opakovaně v podstatě identickou formou už od listopadu 1993, byť s určitou formulační modifikací odrážející skutečnost, že před rokem 1996 Senát fakticky nebyl ustaven.¹

Všem respondentům byla položena otázka: „Řekněte prosím, zda souhlasíte nebo nesouhlasíte s následujícími názory na Senát:...“. (dále viz tabulku 1)

Tabulka 1: Souhlas/nesouhlas s výroky o Senátu (%)

	RS	SS	SN	RN	neví
Tím, že návrhy zákonů posuzuje i Senát, předejde se v nich různým chybám.	8	40	25	12	15
V případě rozpuštění Poslanecké sněmovny bude Senát plnit nezbytné úkony místo ní a zabraní tak zmatkům.	8	38	22	10	22
Když Senát posuzuje návrhy zákonů, zbytečně to zdržuje.	17	35	26	7	15
Senát se ustavil hlavně proto, aby politické strany posílily své pozice.	20	34	16	8	22
Lidé mohou svého senátora lépe znát a mít přehled o jeho činnosti, protože za určitou oblast je volen jen jeden senátor.	9	37	25	13	16
Zřízení Senátu je zbytečným vyhazováním peněz.	37	25	18	8	12
Tím, že senátoři jsou voleni na delší dobu, mohou mírnit případné velké politické změny dané volbami do Poslanecké sněmovny.	5	32	26	10	27
Senát je zbytečný.	36	23	19	11	11
Senátorům nejde o stranické zájmy, jsou na politických stranách nezávislí.	5	16	33	25	21
Senátoři hájí zájmy regionu, za který byli zvoleni.	6	39	26	11	18

Pozn.: RS = rozhodně souhlasí, SS = spíše souhlasí, SN = spíše nesouhlasí, RN = rozhodně nesouhlasí. Procenta v řádku.

¹ Např. místo původní teze „Když bude Senát posuzovat návrhy zákonů, bude to zbytečně zdržovat“, se respondenti po ustavení Senátu vyjadřovali k formulaci „Když Senát posuzuje návrhy zákonů, zbytečně to zdržuje“. Analogickou úpravou prošly i některé další položky v baterii.

Tabulka 2: Souhlas/nesouhlas s výroky o Senátu (%)

Měsíc/rok	11/93	11/95	9/96 ²	10/98	9/00	5/02	11/02	11/06
Předchází chybám v zákonech	43/34	54/24	62/21	47/35	49/37	50/37	53/35	48/37
Nahradí rozpuštěnou sněmovnu	38/31	54/18	57/17	48/30	49/32	47/32	51/30	46/32
Zdržuje přijímání zákonů	46/34	45/35	42/38	57/26	55/32	53/32	55/35	52/33
Ustaven pro posílení pozic stran	56/26	41/25	47/26	58/20	63/19	59/21	64/20	54/24
Lidé mohou senátora lépe znát	47/28	48/28	48/29	36/40	42/40	38/44	45/39	48/38
Zbytečné vyhazování peněz	53/28	47/34	51/31	73/17	70/21	68/21	70/22	62/26
Mírní velké politické změny	36/29	43/21	44/23	33/36	38/34	38/34	41/33	37/36
Senát je zbytečný	56/27	48/34	53/29	69/20	68/23	65/23	67/26	59/30
Senát je nezávislý na stranách	28/36	25/39	20/46	17/54	16/62	22/55	26/55	21/58
Senátoři hájí zájmy regionů*	x	x	57/20	35/40	37/43	35/43	43/39	45/37

* Výrok v tomto smyslu byl do šetření zařazen až v roce 1996.

Jak ukazují výsledky v tabulce 1, asi tři pětiny občanů stále vnímají Senát jako zbytečnou instituci (59 %), jejíž zřízení bylo vyhazováním peněz (62 %). Nesouhlas s podobnými tezemi vyjadřuje jen o málo více než čtvrtina populace. Více než polovina lidí (54 %) souhlasí s tvrzením, že za ustavením Senátu stála především snaha politických stran posílit svoje postavení, což naopak odmítá jen necelá čtvrtina (24 %) respondentů, a stejně tak výrazná většina (58 %) dotázaných v šetření odmítla tezi, že senátorům nejde o stranické zájmy a že jsou na stranách nezávislí, což podpořila jen pětina respondentů. O málo více než polovina občanů se dále kloní k názoru, že Senát zbytečně prodlužuje legislativní proces a zdržuje přijímání zákonů.

Pokud jde o funkce, jež Senát plní, mírně převládá souhlas (48 %) nad nesouhlasem (37 %) v případě tvrzení, že posuzování zákonů v Senátu předchází různým legislativním chybám učiněným Poslaneckou sněmovnou. Obdobně převažující souhlas (46 %) nad nesouhlasem (32 %) se objevil v souvislosti s výrokem, že Senát může nahradit Sněmovnu v případě jejího rozpuštění a bránit tak zmatkům a případné ústavní krizi. Veřejnost se rovněž spíše přiklání k názoru, že díky jednomandátovým obvodům mají lidé lepší šanci svého senátora lépe znát a mít přehled o jeho působení ve funkci (48 % : 38 %) a že senátoři v Senátu hájí zájmy regionu, za který byli zvoleni (45 % : 37 %). K tezi o Senátu s jeho šestiletým funkčním obdobím a pouze třetinovou obměnou jednou za dva roky jakožto stabilizujícím prvku, který utlumuje případné velké změny v důsledku výrazných výkyvů volebních preferencí a politických nálad při po sobě následujících volbách do Poslanecké sněmovny, se veřejnost staví dosti ambivalentně, když 37 % dotázaných takový efekt Senátu přisuzuje, zatímco prakticky stejně velký podíl (36 %) jej popírá.

Podíváme-li se na vývoj názorů na Senát a jeho funkce v čase, vidíme, že už před jeho ustavením byly postoje občanů k němu vesměs dosti rezervované. Od roku 1993 jsme však mohli pozorovat alespoň určitý posun v případě některých očekávání, což se týkalo hlavně možnosti předcházet různým chybám v zákonech tím, že tyto zákony po schválení Sněmovnou budou následně posuzovány v Senátu, a ústavní role Senátu jako náhrady za rozpuštěnou Sněmovnu. Po jeho ustavení však zmíněná pozitivní očekávání zřetelně opadla a naopak vzestup se objevil u souhlasu s většinou kritických výroků a zejména u tvrzení, že zřízení Senátu bylo zbytečným vyhazováním peněz. V porovnání s posledním srovnatelným šetřením z listopadu 2002 některé kritické výroky zaznamenaly relativní pokles podílu souhlasu, což se týkalo tvrzení, že Senát je zbytečný, že

² Šetření proběhlo ještě před prvními volbami do Senátu a tudíž stále ještě před jeho faktickým ustavením.

jeho zřízení bylo zbytečným vyhazováním peněz a že účelem jeho ustavení bylo posílení pozice politických stran. Vedle toho se však objevil i úbytek souhlasu s výrokem, že posuzováním návrhů zákonů v Senátu se předchází různým chybám v zákonech, že senátoři jsou méně závislí na politických stranách a jejich zájmech a že Senát by plněním funkcí Poslanecké sněmovny v případě jejího rozpuštění předešel zmatkům.

Podrobnější analýza ukázala, že názory ve vztahu k Senátu silně korelují s důvěrou k horní komoře našeho parlamentu, kterou CVVM pravidelně zjišťuje v rámci baterie důvěry ústavním institucím, přičemž pozitivněji smysl a fungování Senátu ve všech ohledech hodnotili respondenti, kteří Senátu důvěřují. Podobný vztah, byť v o něco slabší formě než u předchozí položky, se objevil i z hlediska spokojenosti s celkovou politickou situací, když příznivěji o Senátu smýšleli ti, kdo aktuální politickou situaci vnímají pozitivně nebo alespoň nikoli negativně. Pozitivní postoje k Senátu dále častěji vyjadřují lidé s dobrou životní úrovní, absolventi vysokých škol a stoupenci ODS. Naopak obecně kritičtější jsou voliči ČSSD a KSČM.